

Miscellanea

MILITARIZAREA ȘCOLILOR.

Noua organizare a școlilor pusă în practică cu începerea anului școlar curent a stîrnit deodată un potop de discuții pro și contra. Nu e ziar ori revistă, care să nu-și fi spus cuvîntul său în această chestie; numai „*Revista de Filozofie și Pedagogie*”—organ al singurei „*Societăți Pedagogice*” din țară—nu și-a exprimat încă părerea. Aceasta nu dovedește însă că cei peste optzeci de pedagogi, fondatori ai Societății, n-ar avea o atitudine hotărîtă față de noua reformă, ci ne arată numai faptul că No. 2 al revistei-organ se află în preparație încă dela apariția No. 1 din Ianuarie a. c. S-așteptăm dar cu încredere răspunsul indicat ca cel mai competent.

Lupta încă e inverșunată, și n-ar fi imposibil să dăm numele tuturor acelor care și-au rupt lăncile în acel *tournois* pedagogic, iar mulțimea autorilor streini, depe toate continentele, care au fost citați—de multe ori cu adresele greșite—să coroboreze provocările combatanților, întrece cu mult numărul autorilor indigeni.

Oratoria publică de tribună a fost și ea pusă în serviciul acestei aprinse discuții, și atunci d. *Al. Xenopol*—însărcinat de Minister—a avut prilejul să dovedească că, nu numai în chestii de estetică literară, d-sa poate să atingă o îngerească abnegație.

La un moment dat tabăra militaristă a pus în retragere pe adversari prin o ingenioasă perfidie jubiliară: „*Regele Carol ca pedagog...*” scris negru pe coperta roșă a unei reviste foarte răspîndite, înșinua reinvierea chestiei, prea arhaice acum, a antidinasticizmului. Viclenia însă n-a reușit, panica a dispărut; și, antimilitariștii au cîștigat acum un aliat invincibil: pe d. *Gh. Panu*, care fără să citeze vreun rege pedagog, dărimă fără cruțare toate argumentele militariștilor.

Noi, deși recunoaștem dreptatea d-lui Panu, întru-cît privește rațiunea pedagogică, avem totuși o îndoială în ce privește rațiunea de stat. Pedagogul e chemat să fasoneze tinerele generații în vederea unui ideal; idealul însă etico-social al unei epoci istorice trece peste competența pedagogului:—el e determinat de o sumă de factori politico-sociali-economici care numai în mințile oamenilor de stat își găsesc sinteza lor de-

finitivă. Fixarea idealului educației publice cade în răspunderea conducătorilor țării, căci ei sînt în măsură, mai mult decît ori care alții, să cunoască momentul istoric al țării pe care o conduc. Puțini pot pricepe marele secret al conducerii popoarelor! Sînt momente în viața unui popor cînd el trebuie să rupă brusc cu tradiția trecutului! Și, mare răspundere au, în fața Istoriei nepărtinitoare, îndrumătorii neamurilor! Sînt semne netăgăduite, care, pentru acei care vor să vadă, ne arată că trebuie să rupem cu inerția noastră tradițională; necesități inexorabile ne îndreaptă spre o nouă stea polară: *Expoziția Națională* a exhibit Europei întregi uimitoarea dezvoltare a țării; excedentul bugetar învederează excelenta stare materială a populației rurale! În toate timpurile o situație similară a făcut pe popoare să părăsască politica pașnică și să se gîndească la o politică de expansiune: cuceriri și colonizări. Oare conflictul cu Grecia nu ne arată încotro se vor îndrepta tinerele noastre batalioane; iar curentul crescînd de emigrare nu e oare un simptom al politicii noastre coloniale? Atunci să se spue odată,—căci pregătirile noastre războinice nu mai sînt un secret pentru nimeni,—că nu mai e vorba de o modestă reformă școlară, ci de dublarea armatei noastre de campanie, așa cum glăsuște art. 6 din lege: „*Întreg teritoriul regatului român se împarte în cinci regiuni școlare militare, corespunzătoare celor 4 corpuri de armată și diviziei din Dobrogea*“. Dar ca în toate legile votate în grabă—și aceasta trebuia să fie votată în grabă—lacunele nu lipsesc. Pentru ce liceele din Tulcea, Constanța, T. Severin nu s'au încorporat flotilei marine și dunărene; și pentru ce Externatele de fete nu s-au încorporat serviciului crucii roșie? Credem că Parlamentul nu va întîrzia să facă să dispară și aceste lacune, și o nouă sumă se va adăugi pe lingă cei 800,000 lei anual ceruți deja de actuala reformă. Pentru scopuri mari meschinăriile bugetare sînt totdeauna primejdioase. Și oare n-ar fi nimerit ca rectorii Universităților să fie înlocuiți prin generali, iar Ministerul de Interne să fie contopit cu cel de războiu?—Dar atunci e un Minister mai puțin!

ÎNVIEREA LUI DANTE ȘI PĂȚANIA UNUI FILOSOF AZIATIC.

Vestea surprinzătoare a învierii divinului cîntăreț al Infernului ne-o aduce revista ieșană Arhiva (Director A. D. Xenopol), la al cărei succes crescînd se pare că s'ar fi decis să colaboreze și ilustrul florentin, cu un interesant studiu în proză. Iată și termenii în care ne împărtășește „Direcția“ această știre negreșit îmbucurătoare pentru întregul univers, dar mai ales măgulitoare pentru noi Leșenii:

„Atragem luarea aminte a cetitorului asupra acestui frumos studiu al lui Dante, scris cu atîta cunoștință“...

În realitate, și fără multă bătaie de cap, cetitorul Arhivei va recunoaște că are înaintea sa o simplă reclamă a Direcției și că nu „poetul“ s'ar fi decis să facă în Arhiva vre-un studiu asupra d-lui Al. G.

Mavrocordato, ci că, din potrivă, acest din urmă scriitor, un sirguincios bibliofil, a început să-și publice acolo, într'un studiu *asupra* lui Dante, impresiunile sale culese din lectura poetului și a numeroși scriitori dantologi.

Reușit-a acum într'adevăr d. Mavrocordato să aducă vr'o contribuție inedită la cele câteva kilometri de bibliotecă dantologică existentă? Aceasta nu se poate încă ști, de oarece studiul său nu este publicat până acum în întregime. Avem însă tot dreptul să ne așteptăm la o lucrare serioasă, mai ales dacă ținem samă de spiritul critic de care autorul a dat dovezi și în alte împrejurări, iar mai ales în următoarea :

Era o mare nedumerire istorică în privința circumstanțelor care au însoțit încheierea păcii dela Prut, între Ruși și Turci, la 22 Iulie 1711. Și nedumerirea venea din faptul că deși Rușii fuseseră cei bătuți, totuși Turcii s'au mulțumit a le dicta—spune d. A. D. Xenopol în Ist. Rom. vol. IV pg. 520—numai „niște condiții care pentru o pierdere obicinuită ar putea părea îndestul de grele, dar care erau nimica în asemănarea cumpenei din care scăpa pe țarul”.—Cum să ne explicăm această generozitate turcească?

Voltaire, un contemporan al evenimentelor, o tâlmăcește prin mituirea Vizirului, sau cel puțin a locoșitorului lui, care comanda oastea turcească. Deși mai lîrziu el a revenit asupra acestei legende, atenuînd-o, totuși prima versiune a trecut la toți scriitorii și istoricii posteriori. Este însă de remarcat că dintre contemporanii războiului, în afară de Voltaire, acea legendă nu o mai pomenește decît un Suedez anonim, în raportul adresat prin Anton Otto, principelui Eugen de Savoia.

În fața acestui izvor de informație, avem pe istoriograful nostru N. Costin și I. Neculcea, acest din urmă chiar martor ocular al împrejurărilor, în calitate de hatman al domnitorului Cantemir. Ambii acești cronicari nu numai că nu pomenesesc nimic de mituirea Vizirului, dar afirmă amîndoi un fapt care înlătură chiar cu dese-vîrșire o așa ipoteză. Ei ne spun că pacea ar fi fost cerută nu de către Ruși, ci de Turci, așa că cei de'ntăiu nu aveau nici o nevoie să recurgă la mituire. Atunci, întrebarea este de ce Turcii, învingători la Prut, cereau pace? Și cronicarii răspund: pentru că fuseseră demoralizați de furia cu care Rușii se luptaseră contra Ienicerilor, că acești din urmă refuzau să deie un nou atac, etc. etc... Alături cu aceștia, D. Cantemir nu pomenește nici el despre mituire, dar spune, dimpotrivă, că pacea a fost propusă de Ruși și nu de Turci.

Acestea erau izvoarele cunoscute până dăunăzi, pe care avea să le cearnă critica noastră istorică. Cel de'ntăiu care a relevat contradicciunile lor, a fost Mihail Cogălniceanu, acel genial diletant în atîtea ramuri ale culturii noastre naționale. Într'o carte publicată la Iași în 1845, el îmbrățișează punctul de vedere al cronicarilor și declară false ambele aserțiuni: și că pacea ar fi fost cerută de Ruși, și mituirea Vizirului.

În acest stadiu moștenește chestiunea d. A. D. Xenopol care, în 1891, face să apară vol. IV din a sa Istorie a Românilor. Să vedem cum o rezolvă „marele nostru istoric.”—În privința propunerilor de pace, d-sa este categoric : Rușii sînt acei care le-au propus și nu Turcii ; iar această părere a fost confirmată acum în urmă și prin noile dovezi aduse de d. Al. G. Mavrocordato, dintre care una peremptorie dar necunoscută d-lui A. D. Xenopol, anume mărturia chiar a țarului Petru cel Mare.

Rămîne acum a doua parte a problemei : Ce putea determina pe Turci să accepte pacea în condiții așa ușoare pentru Ruși ?—Aici d. Xenopol este mai eclectic : pe de o parte reproduce argumentele întilnite în cronicari, precum și unul al cărui izvor d. Mavrocordato nu-l găsește nicăiri (scrisoarea Sultanului către Vizir prin care-i ordonă să primească propunerile de pace); iar pe de altă parte, d. Xenopol primește și legenda mituirii, după cum se poate vedea din următoarea citație : „...toate aceste (împrejurări) întărite de Ruși și prin daruri însemnate făcute Vizirului, adunate dela toți ofițerii armatei, din inițiativa împărătesei Caterina. Neculcea spune că i s-ar fi dat până la 800 pungi”. Dar pe ce izvoare, credeți căși sprijine d. Xenopol această afirmare de mituire ? Pe Voltaire,—care renunțase la ea ? Nu ; ci pe anonimul Suedez, și pe cronicarul nostru Neculcea (Letopiseștele II p. 363) !

Aici intervine d. Al. G. Mavrocordato—autorul studiului lui Dante—învederînd nu numai însușiri de asiduu scocioritor de izvoare, ci mai ales, un spirit critic care lipsește chiar unora dintre marii noștri istorici. Iată, într'adevăr, ce valoare acordă d-sa celor două izvoare citate de d. Xenopol :

1°) Mărturia anonimului Suedez nu are nici o valoare, de oare ce cuprinde numai niște *propos de garde*, care se scornesc cu prilejul oricărei înfrîngerii. Dacă mituire ar fi avut loc—se întreabă d-sa cu drept cuvînt—nu ne-ar fi relatat-o reprezentantul mai serios, la fața locului, al regelui Carol XII, anume Poniatovski, care nu pomeneste nimic despre așa ceva ?

2°) Dar ceia ce este și mai curios, este că Neculcea, la locul citat de d. Xenopol (Letopiseși II p. 363) nu pomeneste nimic de mituire, de oare ce el se ocupă acolo de a treia domnie a lui Racoviță !... Mai mult încă—zice iarăși cu drept cuvînt d. Mavrocordato—Neculcea nici n'ar putea să spuie nicăiri așa ceva, căci „acel cronicar pretinde că *Vizirul* a trimis soli de pace : prin urmare nu i se puteau oferi (acestui) pungi, cînd i se acorda lui cererea...”

Dar d. Xenopol este nu numai istoriograf și critic istoric, al cărui discernămînt în alegerea izvoarelor și metoda științifică în citarea lor, d. Mavrocordato ni le pune așa de bine în evidență ; d. Xenopol are și pretențiuni de a face filosofie istorică, prin articole publicate în diferite reviste străine și prin conferințele sale ținute la diverse congrese... Iată cum îl apreciază d. Mavrocordato și în această privință. Cităm textual :

„D. Xenopol a găsit și o altă cauză pentru scăparea lui Petru ;

el scrie în istoria IV, 519: „Fatalitatea însă înscrisese în cartea destinelor omenеști vieață pentru Rusia și moartea pentru Turcia“.—Nu cunoșteam pe distinsul nostru concetățean ca atât de convins fatalist—exclamă d. Mavrocordato—și nu ne așteptam la această aziatică tălmăcire“.

„Aziaticul“ filosof istoric nu a răspuns însă până acum la nici una dintre aceste critici, deși ele i-au fost făcute în chiar propria sa revistă Arhiva (Anul XVI, No. 11) pusă sub direcțiunea d-lui A. D. Xenopol....

Iar cunoscînd această împrejurare, cetitorul nu numai că va aștepta de la d. Mavrocordato lucruri inedite și asupra lui Dante, dar va găsi și foarte îndreptățite laudele pe care d. Xenopol i le face cu anticipare și cu netăgăduită competență....

ULTIMUL „DECRET“ AL D-LUI N. IORGA.

În No. 57 al „Neamului românesc“ dl. N. Iorga decretează:

„Facultatea de științe din Iași putea să nu aleagă din nou ca decan pe d. P. Bujor, după cele petrecute acum de curînd“...

Ori-cît ne-am fi obicinuit să primim cu seninătate decretul și sentințele d-lui Iorga, de astă dată acest ton apocaliptic ne cam îngrijește.

DI. P. Bujor a fost ales decan de *unanimitatea* colegilor săi, — profesori ai facultății de științe, (între care sînt mulți buni creștini) într'un glas l'au găsit vrednic de încrederea lor.

Socoate profesorul de Istorie din București, că e cuviincios, în împrejurări date, să lanseze cu tonul de *Pontifex maximus* al culturii romînești, o anatemă, fără nici o motivare sau justificare?

Dar, în fond, pentru ce, mă rog, d. Bujor n'ar mai putea fi decan al facultății de științe?

Pentru că a îndrăznit să polemizeze cu d. A. C. Cuza în chestia „sf. aghesme“?

Papa cel alb din București nu se mulțumește să se creadă infailibil el însuși, ci, ca cel chemat să lege și să deslege „harul“, conferă infailibilitatea și Papei celui negru (ad majorem Dei gloriam...) din Iași?...

Și cînd te gîndești, că până și împăratul Wilhelm a fost silit să accepte ca rector la Universitatea din Berlin pe profesorul de *teologie* Harnack, care în critica dogmelor și a tradițiilor creștine, în unele privinți, merge mai departe, chiar decît un Renan sau Strauss!...

În ce atmosferă de intoleranță medievală ne afundăm?

EFACT ȘI CAUZĂ.

Adeseori vedem apărînd, în broșură, articolele mai însemnate publicate în unele reviste. Iar cauza acestui fenomen este lesne de găsit: în dorința autorilor de a da lucrărilor lor o publicitate încă și mai întinsă decît aceia de care se bucură revistele respective.

Cum că fenomenul acesta—dealtmintrelea așa de răspîndit—nu ă

putut scăpa nici sagacității celor care diriguiesc „Revista Idealistă“, nu mai rămîne nici o îndoială; îndoielnic este numai dacă pătrunderea lor ascuțită s'a putut ori nu ridica dela efect până la cauza eficientă...

Și negativa este mai probabilă, de oarece noi nu am putut trage nici un folos din ultimul număr al menționatei reviste, tocmai din pricina că il cetisem aproape în întregime în broșurile voluminoase, primite dela d-nii Alimănișteanu și Djuvara, înainte ca d. M. G. Holban să fi apucat a le adăposti în escelenta sa arhivă....

O PĂRECHE ORIGINALĂ.

Cine ar putea măsura, de pe acum, înriurirea exercitată asupra contemporanilor și urmașilor săi de către marele nostru poet Eminescu, pe care d. A. D. Xenopol îl numește cu drept cuvînt „soarele poeziei romîne“?—Și cînd ne punem această întrebare, noi nu ne gîndim nici o clipă la tehnica lui minunată, a cărei formulă fecundează de mai bine de două decenii atîția crieri fără originalitate, dînd naștere tuturor acelor *surrogate* și *succedanee* eminesciane, care umplu coloanele unor anumite publicațiuni, precum și „coșurile“ revistelor mai serioase. Ci ne gîndim la influența deprăntantă pe care poetul a exercitat-o asupra unei întregi generațiuni—lipsită și din alte cauze de orice entuziasm—prin al său desgust de vremile actuale și prin căutarea unui ideal nu în viitorul întunecat—mai greu de răzbătut fără o serioasă cultură științifică—ci în vremile pentru noi scurse pentru todeauna, pe care le acopere însă, praful strălucitor al unei poezii de cinci ori șase veacuri....

Ideal perdut în noaptea unei lumi ce nu mai este....

Eu te-aud, te văd, te caut....

Această înfriurire a poetului ar trebui mai ales cercetată, și ea a fost mare, nemăsurată, pentru că își hrănea puterea ei, veștejitoare de avînturi, cu laptele supt din chiar psihologia noastră etnică și din cronicile noastre bătrîne, din experiența individuală a unui traiu cu desăvîrșire chinuit și din speculațiunile cele mai nouă ale filosofiei predominantoare.... Cine nu cunoaște, într'adevăr, și biografia tristă a poetului și încercările recente, ale unuia dintre harnicii noștri scriitori, de a diseca în opera lui Eminescu însuși scheletul filosofiei kantiane?

Ei bine, acestui biet Eminescu, floare cu un parfum dulce și delicios, dar neprielnic și poate chiar deleter pentru organismele necrescute într'o sănătoasă filosofie a vieții,—pe care noi, încă până eri, îl socoteam numai drept o rară și stinghere eflorescență a literaturii noastre sărăcăcioase,—i s'a găsit înșfîrșit o păreche—și ce păreche originală!—cultivată în sera așa de intelectuală a călugărițelor dela Notre Dame de Sion....Iar pentru ca cetitorul să nu ne bănuască vr'o intențiune zeflemistă, noi vom cita aici textual cuvintele inventatorului, care este însuși d. A. D. Xenopol, fostul până dăunăzi rector al universității ieșene și încă și astăzi membru —numai în secția istorică, este adevărat—al Academiei romîne:

„Riria—zice d-sa—are un adevarat cult pentru Eminescu, pe care l-a slăvit în mai multe scrieri ale ei. Ea are, în chipul ei de a cugeta *a-sămănarea mare cu marele poet*”), nu e imitatoare, ci *părechea lui originală*“.

Și d. A. D. Xenopol, care este convins—dealmintrelea ca și noi—că însușirea sa de membru al secției istorice din Academie, nu-i este suficientă spre a fi crezut pe cuvânt, mai ales în materie de estetică literară, își dă osteneala a-și sprijini afirmațiunile sale cu numeroase citații. În acest scop, d-sa alege o „minunată elegie, una din cele mai duiioase ce s'a scris în limba română“, pe care transcriind-o în ultimul număr al revistei sale Arhiva, se îndeletnicește acolo cu frumusețile nebuloase ale poetei, trudindu-se să le limpezească publicului în adnotări extravagante, pe care regretăm că nu le putem reproduce pentru cea mai mare delectare a cetitorilor noștri.

Și d. Xenopol își încheie opera astfel : „Riria este vrednica urmașă a lui Eminescu. Critica nepărtinitoare, când îi va veni timpul să-și rostească verdictul asupra marelui poete, nu va putea decît să întărească această judecată“.—Afară numai—bine înțeles—dacă nu va găsi că „această judecată“ avea nevoie, ea însăși, de oarecare întărire !...

DISCURSUL CONTELUI ANDRASSY.

Toată presa de peste munți comentează cu viociune cuvîntarea în parlamentul din Budapesta a contelui Andrassy, micul fiu al marelui om de stat și ministru în cabinetul Wekerle

Și acest discurs e în adevăr caracteristic pentru criza prin care trece „statul național maghiar“.

În adevăr, oamenii de stat maghiari pînă acum nici nu vroiau să recunoască existența unei chestiuni a naționalității în Ungaria; chiar actualul prim-ministru, d. Wekerle, acum doi ani a declarat la o întrunire publică din Baia-Mare, că el „nu cunoaște ast-fel de chestiune în Ungaria“,—cel mult dacă miniștrii simțeau nevoea de a-și justifica măsuri violente împotriva „agitațiunii iredentiste“.

Cu toată violența cuvîntării sale, contele Andrassy e silit să recunoască, însfirșit, că „aziă-zi e cu nepuțință de a despoia de caracterul său național o populațiune de mai multe milioane“, și că „raportul real de putere în Ungaria se prezintă cu totul alt-fel decît, de pildă, în Germania față de Poloneji, și deci ar fi o greșeală, dacă Maghiarii ar urma o politică pe care Germanii o aplică Polonejilor“... În sfirșit, ministrul renunță și la arma comodă a învinuirii de iredentism,—dar în schimb acuză cu vehemență pe deputații romîni că împărtășesc vederile... d-lui A. C. Popovici asupra „Austriei Mari“ !...

1) Nu numai în interesul esteticei literare, ci chiar și pentru propria-i eleganță, ar fi de dorit ca criticul să fie mai precaut, atunci cînd se pune pe... *asămălturi*!

Așa ?..

Dar aceasta poate justifica politica Maghiarilor? Cel mai bun răspuns îl dă marele ziar englez „Times“, care până acum în deobște manifesta multă simpatie pentru Unguri: condamnând tonul agresiv al lui Andrásy, acest ziar spune, că „Maghiarii n'au drept să vorbească în numele întregii țări, întrucât Ungaria este un conglomerat de neamuri, iar nu un stat național“!...

Acesta este rezultatul politicii *activiste*, care îi dă o nouă consacrare.

Nădăjduim, că pe această cale se va face cu încetul și educația politică desăvârșită a Maghiarilor...

JUBILEUL „ARMONIEI“.

Societatea corală „Armonia“, din Cernăuți care, pe lângă dezvoltarea gustului artistic mai are și însemnătatea de a fi un centru național al Românilor Bucovineni, și-a serbat jubileul său de 25 de ani în zilele de 25, 26 și 27 Noembrie stil nou.

Regretînd că nu ne-am putut îndeplini gîndul de a asista înșine la serbările fraților Bucovineni, sîntem nevoiți a face aici o scurtă dare de samă după ziarul „Voința Poporului“ din Cernăuți.

În prima zi, 25 Noembrie, a avut loc în localul societății, o *Convenire socială*, cu care prilej s'au ținut mai multe cuvîntări, de cătră mai mulți reprezentanți ai diferitelor societăți muzicale și studențești din Bucovina.

În ziua a doua, 26 Noembrie, a avut loc *Concertul*, în sala „Musikvereinului“. Doamnele, care au asistat, purtau costumul național și afluența a fost atît de mare că multă lume n'a putut încăpea în sală. Secretarul societății, dr. Em. Slușanschi, a ținut o cuvîntare și s'au executat o mulțime de bucăți naționale (coruri, cvartete, duete, solo etc).

Remarcăm—și vorbim în cunoștință de cauză, căci am auzit-o cîndva, sub stîncile care încoronează Rarăul dela Cîmpulungul Bucovinei—pe d-na Aglaia de Onciul (pe-atunci d-ra Aglaia Lupu), care a interpretat, zice *Voința Poporului*, „în felul cum înțelege numai un suflet de artist de o sensibilitate deosebit de dezvoltată, două cîntece din comoara poporului: Senin și Furtună de I. C. Negruzzi, muzica de dr. E. Mandicewski și Doină Doiniță de Alexandri, muzica de Eugen Muntean.“... Tot D-na Aglaia de Onciul, împreună cu d. Litviniuc, a cîntat *Mama lui Ștefan cel Mare*, de Bolintineanu, muzica de George Dima.

În ultima zi, 27 Noembrie, a fost o *Serată*, la care doamnele au venit, în marea lor majoritate, în costumul național.

VILEGIATURA ÎN MOLDOVA.

O veste tristă pentru Moldovenii iubitori de natură, mai ales pentru intelectuali—in cea mai mare parte profesori—care găseau pentru nervii oboșiți de încordarea unei munci grele, vara, în tăcetele mănăstiri

din județul Neamț, liniștea, farmecul și răcoarea : Sinodul, printr'un vot expres, interzice vilegiatura la Mănăstiri.

Motivul, probabil, e de ordin moral. Nu știm cum vor fi glăsuind canoanele, dar *faptul* că mănăstirile noastre n'au avut niciodată caracterul claustral al celor din Apus, ceea ce a stîrnit mirarea unui Kotzebue (vezi *Din Moldova* : „*Mănăstirea Tomnatica*“), *faptul* că „vilegiatura“ în mănăstiri e foarte veche, de pe cînd lumea era mai pioasă decît astăzi, *faptul* că sub atîți Mitropoliți ea a fost îngăduită, sub Mitropoliți ca Iosif Naniescu, care a fost un sfînt, ultimul din linia Dosofteilor și a Veniaminilor,—toate acestea ne dovedesc cum că canoanele ori permit ori, cel puțin, nu se opun „vilegiaturii“ la Mănăstiri.—Așa dar motivul, încă odată, trebuie să fie de ordin moral.

Trebuie să se fi invocat cine știe ce întîmplări „lumești“ care ar sfîinjeni „sfințenia“ călugărilor și călugărițelor, ...care au renunțat la lume.

Pe cît știm, vizitatorii din orașele Moldovei, în genere oameni serioși, cu poziție socială, cu familie, nu pot fi o primejdie mai mare pentru „morala“ mănăstirilor, în cele două luni de vară, decît contactul permanent al călugărilor și călugărițelor cu satele sau cu orașele dimprejur, —știut fiind că Mănăstirile noastre sînt ca orice alt sat, în care se intră cu deplină libertate și din care se iese cu deplină libertate...

Ni se spune că acel care a inspirat această măsură, care a cerut-o chiar, este I. P. S. S. Mitropolitul Moldovei, care, în îngrijirea ce o poartă bunului mers moral al Mănăstirilor, dovedit și prin deseale sale inspecții, ar fi fost alarmat de unele lucruri întîmplăte la Mănăstiri vara, lucruri de sigur mai rare decît cele întîmplăte *nu* din cauza vizitatorilor.

Ei da, sînt efecte ale slăbiciunii omenești, care nu se pot înlătura decît prin sistemul absolut claustral din Apus.—Și I. P. S. S. Mitropolitul Moldovei, om modern, foarte modern, sîntem încredințați că, conform și spiritului creștin, înțelege bine, foarte bine, slăbiciunile omenești, pentru care are mare, foarte mare comprehensiune,—de aceea dar ne permitem să-l rugăm în numele iubitorilor de poezia naturii, să intervină, pentru a se reveni asupra fatalei hotărîri....

CASA LUI CREANGĂ

O ruină părăsită, așezată în „valea plîngerii“ a „Țicăului“—rustica mahala a Iașilor—amintește astăzi foasta „bojdeucă a lui Creangă“, cătră care ar trebui să se îndrepte, cu pietate, inima ori căruj Român.

Dacă numeroșii prieteni, în viață, ai lui Creangă—printre care sînt mulți în stare a-și da samă de valoarea reală-a marelui scriitor—sînt prea absorbiți de învălmășala luptelor politice ca să-și mai aducă aminte: de fostul lor prieten, sperăm că actualul Primar care, se pare nu pune interesele materiale și morale ale comunei mai prejos de interesele electorale, va lua măsuri de restaurare și păstrare a modestei locuinți, unde, odată s'au produs unele din capo d-operile literaturii noastre.

Dorim din toată inima să nu fim dezamăgiți.

UN RECENSAMENT „No 2“

D. O. Densușianu face în *Viața Nouă* dela 1 Decembrie următoarea recenziune :

„Voluminoasa scriere a d-lui Erbiceanu e plină de lucruri (ne) interesante: teorii frumoase (banale), argumentări (ne) solide, idei largi (inguste). Ea (nu) atrage cu atît mai mult, cu cit în știința dreptului, scrierile românești bune (nu) sînt rare de tot... D. Erbiceanu e judecător de instrucție și, după cele ce citează și discută, un (ne) cunoscător al noilor teorii de drept... Cum lucrarea (nu) e scrisă curgător și atractiv, (nu) va fi de sigur de mare preț nu numai pentru avocați și magistrați—cum crede autorul—ci (nici) pentru restul lumii cu pretenții de cultură“...

Explicația procedului de *transcriere*, de mai sus, cetitorul o poate găsi în articolul „Specialistul Român“ din acest număr al revistei noastre, la pag. 495.

D. RADU D. ROSETTI REDIVIVUS.

Sămănătorul și-a luat însărcinarea să refacă virginitatea d-lui Radu D. Rosetti, primindu-l între colaboratorii săi. În numărul din 3 Decembrie al acestei publicațiuni, cetim următoarea epigramă mușcătoare la adresa stindardului țării, menită să-l facă din tricolor, roș de rușine :

Tu care reprezinți, temut
Iubita Țară Românească,
Din lemn de-al nostru ești făcut,—
Dar din mătase franțuzească.

Abil bărbat, d. Radu D. Rosetti! A știut cu ce să-l atingă la coarda simfioare pe criticul *Sămănătorului*! „Mătasa franțuzească“ este „iarba ferului“ cu care autorul a făcut să sară lăcata dela poarta revistei bucureștene.

Vorba lui Cațavencu cătră Popescu și Ionescu :

„Voi dascălii sînteți băeți buni, dar aveți un cusur mare: cum vă vorbește cineva de istorie, s'a isprăvit: are dreptate“...

P. Nicanor & Co.